

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 834/2016-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval oznámenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Petra Brňáka o dôvodoch jeho vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 10564/2016 a takto

r o z h o d o l :

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Peter Brňák nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 10564/2016.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 12. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Nc 6/2016. Najvyšší

súd v tomto konaní vrátil Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) námietku zaujatosti podanú sťažovateľom s odôvodnením, že bola podaná po lehote 15 dní, odkedy sa dozvedel o dôvode vylúčenia sudcu. Vec napadla I. senátu ústavného súdu, je vedená pod sp. zn. Rvp 10548/2016 a bola pridelená sudcovi ústavného súdu Petrovi Brňákovi ako sudcovi spravodajcovi.

2. Sudca I. senátu ústavného súdu Peter Brňák listom z 31. augusta 2016 v súlade s ustanovením § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oznámil predsedníčke ústavného súdu, že predmet ústavnej sťažnosti bezprostredne súvisí s kauzou zavlčenia syna prezidenta Kováča do Rakúska, o ktorej sa viackrát – v tom čase ako politik – verejne vyjadroval a navyše so sťažovateľom zdieľal tú istú politickú príslušnosť (HZDS) – Peter Brňák ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky a sťažovateľ ako člen vlády. Sudca Peter Brňák oznámil uvedené skutočnosti, pretože sú podľa neho dôvodom pre jeho vylúčenie z výkonu sudcovskej funkcie v danej veci.

II.

3. Podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde je sudca vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho predpojatosti.

Podľa § 28 ods. 3 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát.

Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie 1. 3. 2016 – 28. 2. 2017 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhoduje

a) druhý senát, ak ide o sudcov prvého senátu,

b) tretí senát v zložení určenom v čl. II bode 3 písm. b), ak ide o sudcov druhého senátu,

c) prvý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

III.

4. Ústavný súd na úvod zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (nemo iudex in causa sua) a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

5. Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu ľudskoprávneho, z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok ESLP z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok ESLP z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESLP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESLP z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad

sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („*Justice must not only be done, it must also be seen to be done*“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESĽP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti aspirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

6. Sťažovateľ sa žalobou podanou 13. mája 2002 na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) domáhal proti obchodnej spoločnosti Petit press, a. s. (ďalej len „žalovaný“), svojho práva na ochranu osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka, do ktorého bolo podľa neho neoprávnene zasiahnuté konaním žalovaného, ktorý *«ako vydavateľ denníka... uverejnil dňa 16. 03. 2002 na strane 6 tohto denníka článok autora R. K. s názvom „Ústretový krok KDĽH“ v ktorom bol sťažovateľ, ako bývalý minister vnútra SR, v rozpore so skutočnosťou označený za účastníka závažného trestného činu, akým je únos osoby, syna prezidenta Slovenskej republiky, pričom autor článku navyše tvrdil, že sťažovateľ, ktorý sa verejne priznal k účasti na tomto trestnom čine, nebol spravodlivo potrestaný, a to iba v dôsledku tzv. „Mečiarových amnestií“»*. Sťažovateľ sa preto domáhal podľa § 13 Občianskeho zákonníka, aby žalovaný odstránil následky týchto zásahov uverejnením údajov o ich nepravdivosti, poskytol sťažovateľovi primerané zadost'učinenie formou ospravedlnenia, ako aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 5 mil. Sk (porov. II. ÚS 450/2013).

7. Sudca krajského súdu JUDr. Martin Murgaš sa v odôvodnení rozsudku sp. zn. 6 Co 47/21014 z 25. apríla 2014 vyjadril k veci podľa sťažovateľa takým spôsobom, že to

vzbudzuje dojem, že ho považuje za spoluvinného vo veci únosu. To je podľa neho dôvod na vylúčenie sudcu JUDr. Martina Murgaša z konania o ochrane osobnosti.

8. Podstatou veci je teda posúdenie, či má byť z konania o ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti („technickému“) odmietnutiu rozhodovania o vylúčení sudcu krajského súdu pre jeho sťažovateľom namietanú zaujatosť najvyšším súdom, vylúčený ústavný sudca, ktorý mal so sťažovateľom politické väzby a pravdepodobne aj podobný názor na vec únosu. Ide v podstate o posudzovanie zaujatosti sudcu ústavného súdu predchádzajúce ústavnému prieskumu postupu najvyššieho súdu pri preskúmvaní sťažovateľom namietanej zaujatosti sudcu krajského súdu.

9. Aj keď sudca ústavného súdu Peter Brňák navrhuje posúdiť, či by nemal byť vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie, nemožno z jeho formulácie odvodiť, že explicitne vyjadruje svoju subjektívnu zaujatosť rozhodovať o veci sťažovateľa.

10. Únos Michala Kováča ml. a s tým súvisiace právne otázky, s ktorými sa ústavný súd vo svojej judikatúre už zaoberal (pozri I. ÚS 30/99), sú dodnes veľmi citlivé a majú nepochybne ústavný rozmer. To by mohlo naznačovať problémy pri teste objektívnosti. II. senát je však presvedčený, že sudcu Petra Brňáka nie je nutné z konania o veci vylučovať. Dôvodom je tá skutočnosť, že ústavný súd má rozhodovať len a výlučne o skutočnosti, či odmietnutie veci formou listu je ústavne akceptovateľným zásahom do práva na prístup k súdu. Úvaha, že sudca Peter Brňák by rozhodoval v senáte, ktorý označí „technické“ odmietnutie rozhodovania o zaujatosti sudcu krajského súdu z dôvodu oneskorenosti najvyšším súdom za protiústavné, čím by sa otvorila cesta pre najvyšší súd, aby *možno* vylúčil sudcu JUDr. Martina Murgaša, ktorého by *možno* nahradil iný sudca, ktorý by *mohol* právne uvažovať odlišne, je už naozaj špekulatívna. Tu sa určite možno spoľahnúť na profesionalitu sudcu spravodajcu (porov. II. ÚS 528/2016). Ústavný súd je presvedčený, že väzba medzi sudcom Petrom Brňákom, účastníkom konania a predmetom veci je stále príliš vzdialená a vágna na konštatovanie predpojatosti z objektívneho hľadiska (Švarc a Kavnik v. Slovenia, sťažnosť č. 75617/01, rozsudok z 8. 2. 2007, bod 43; II. ÚS 36/2012).

11. Na uvedenom závere tak nič nemôže zmeniť ani spoločná politická afiliácia aktérov, aj keď ústavný súd niekedy rozhodoval v tomto smere snád' až upäto (III. ÚS 679/2014).

12. Ústavný súd je preto presvedčený, sudca ústavného súdu Peter Brňák nestranne rozhodne vo veci sp. zn. Rvp 10564/2016, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2016